

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ (Public Policy)

นโยบาย (Policy) ในที่นี้หมายถึงหลักการหรือแนวทางการดำเนินงาน (Course of Action) ขององค์การ ซึ่งผู้มีอำนาจหน้าที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ชี้นำให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์การถือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

นโยบายอาจมีหลายระดับและมีหลายลักษณะ นโยบายในระดับกว้างๆ เป็นนโยบายขององค์การใน ส่วนรวม เป็นหลักการหรือกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นในขั้นต้นเพื่อให้เป็นแนวทางกว้างๆ สำหรับใช้ในการตัดสินใจหรือการใช้ดุลพินิจของผู้ปฏิบัติงานในองค์การ หรือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน การวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหารระดับต่างๆ ในหน่วยงานระดับรองๆ ลงไปเพื่อให้หน่วยงานทุกระดับ ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายสาธารณะ (Public Policy) นอกจากนโยบายจะมีความสำคัญต่อการบริหารในองค์การ โดยทั่วไปแล้ว นโยบายของรัฐหรือที่เรียกว่า “นโยบายสาธารณะ” นั้น ยังมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ ทั้งนี้นอกจากจะเป็นเครื่องชี้นำการบริหารงานของรัฐบาลหรือของหน่วยราชการระดับต่างๆ แล้ว นโยบายสาธารณะยังเป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะการจัดสรรผลประโยชน์ หรือสิ่งที่เป็คุณค่าให้แก่ปัจเจกชนและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในระดับสังคมการเมือง ดังที่ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) กล่าวไว้ว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะก็คือ การกำหนดว่า ใครจะได้อะไร เมื่อใดและอย่างไร (Who get what, when and how) กล่าวอีกนัยหนึ่งนโยบายสาธารณะเป็นเรื่องของการได้เสียผลประโยชน์ของประชาชนทุกคนในสังคม

เจมส์ แอนเดอร์สัน (James Anderson) ให้คำนิยามของนโยบายสาธารณะไว้ว่า หมายถึง แนวทางการกระทำของรัฐเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การจัดความยากจน การผูกขาดคัดตอนทางธุรกิจ เป็นต้น ดังนั้นนโยบายสาธารณะจึงเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของรัฐที่จะกระทำหรือคว่นการกระทำ

อย่างใดอย่างหนึ่ง และจะต้องเกี่ยวข้องกับผลกระทบใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นจากการกระทำหรือคვენการกระทำดังกล่าวข้างต้น

เดวิด อีสตัน (David Easton) นักวิชาการอีกคนที่อธิบายว่านโยบายสาธารณะ ก็คือ การแจกแจงคุณค่าต่างๆ อย่างถูกต้องตามกฎหมายให้แก่สังคมโดยทั่วไปเป็นส่วนรวม ซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพความเป็นจริงในประเทศต่างๆ แล้ว บุคคลและองค์การที่ถือได้ว่ามีและสามารถใช้อำนาจอย่างถูกต้องตามกฎหมายและเกิดผลกระทบแก่บุคคลโดยส่วนรวมได้ก็คือ รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลนั่นเอง

ลิตตัน คอลด์เวลล์ (Lynton Calude Well) ได้อธิบายไว้ว่า นโยบายสาธารณะก็คือ บรรดาการตัดสินใจที่สัมฤทธิ์ผลทั้งหลายที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสังคมกระทำหรือห้ามมิให้กระทำ การตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายนี้อาจแสดงออกได้หลายรูปแบบด้วยกัน เช่น คำแถลงการณ์ ตั๋วบทกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เป็นต้น

วิลเลียม กรีนวูด (William Greenwood) ได้อธิบายความหมายของนโยบายสาธารณะในลักษณะคล้ายคลึงกับคอลด์เวลล์ ว่าหมายถึงการตัดสินใจขั้นต้นที่จะกำหนดแนวทางกว้างๆ เพื่อนำเอาไปเป็นวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องและสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

ชาร์ลส์ จาคอป (Charles Jacob) ได้ให้นิยามสั้นๆ ว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง หลักการแผนการหรือแนวทางการกระทำต่างๆ ซึ่งความหมายนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับความหมายที่ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ กับ อับราฮัม แคลแลน (Harold Lasswell and Abraham Kaplan) ได้ร่วมกันอธิบายไว้ว่า นโยบายสาธารณะหมายถึงแผนงานหรือโครงการที่ได้กำหนดขึ้น อันประกอบด้วย เป้าหมาย ปลายทาง คุณค่า และการปฏิบัติต่างๆ

2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาว่าองค์กร บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่ มากน้อยแค่ไหน เพียงใด

การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของความสามารถที่จะผลักดันให้การทำงานของกลไกที่สำคัญทั้งหมดสามารถบรรลุผลตามนโยบายที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ เป็นการแสวงหาคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อที่จะศึกษาบทเรียน พัฒนาแนวทางและสร้างกลยุทธ์ เพื่อที่จะปรับปรุงนโยบายและการปฏิบัติให้ดีขึ้นเพื่อจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติ บังเกิดความสำเร็จ (วรเดช จันทรศร, 2539 : 193)

ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติที่ให้ผลการปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายในระยะสั้น และมีทิศทางที่จะช่วยทำให้เกิดผลกระทบของนโยบายในส่วนที่ต้องการได้ในระยะเวลาที่ต้องการ

ความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายของนโยบายได้ตามที่ต้องการ

การวัดความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมีแนวทางการวัดแตกต่างกันออกไป อย่างน้อย 3 แนวทางคือ (Randall B. Bipley และ Grace A. Franklin, 1982 : 199-200)

แนวทางที่ 1 ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถวัดได้จากระดับของความร่วมมือที่ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติมีต่อผู้ออกคำสั่งหรือผู้กำหนดนโยบาย ถ้าระดับของความร่วมมือมีสูง ระดับของความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติก็จะมีสูงตามไปด้วย และในทางกลับกันถ้าระดับของความร่วมมือมีต่ำก็ย่อมหมายความว่าระดับของความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีอยู่สูง

แนวทางที่ 2 ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถพิจารณาได้จากเงื่อนไขที่ว่า ได้มีการบรรลุผลการปฏิบัติตามนโยบายนั้นตามภาระหน้าที่ขององค์กรที่รับผิดชอบด้วยความราบรื่น และปราศจากปัญหา ถ้าการปฏิบัติตามนโยบายใดเต็มไปด้วยความขัดแย้งหรือมีอุปสรรค ข้อขัดข้องเกิดขึ้นเท่าใด ระดับของความล้มเหลวก็น่าจะมีสูงขึ้นเท่านั้น

แนวทางที่ 3 ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถพิจารณาได้จากการที่นโยบายนั้นได้ก่อให้เกิดการปฏิบัติในระยะสั้น (Short – Run Performance) และหรือก่อให้เกิดผลกระทบ (Impact) ตามที่พึงปรารถนาหรือไม่

การประเมินระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ควรพิจารณาจากผลการปฏิบัติในระยะสั้นว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายเพียงใด และอาจต้องพิจารณาถึงผลกระทบของนโยบายในระยะยาวขึ้นด้วย ว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้เพียงใดการประเมินความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถทำได้ในระหว่างที่นโยบายยังอยู่ในกระบวนการของการนำ

ไปปฏิบัติในลักษณะของการประเมินเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหามากกว่าการประเมินเพื่อให้รู้ผลทั้งหมดของโครงการซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาารอนกว่าข้อมูลทางด้านผลกระทบจะมีพร้อม

2.1.3 แนวคิดเรื่องผู้นำชุมชน (Community Leader)

เนื่องจากในการพัฒนาชนบทและการพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องอาศัยผู้นำชุมชนที่มีลักษณะและกำหนดบทบาทได้อย่างเหมาะสม จึงจะสามารถนำชุมชนเข้าสู่กระบวนการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาต่างๆ โดยมีผู้ที่ได้ทำการศึกษาและประมวลลักษณะและบทบาทของผู้นำในรายละเอียดไว้ เช่น

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2537) ได้ให้ความสำคัญของความสามารถของผู้นำว่า เป็นเงื่อนไขสำคัญที่สามารถผลักดันให้ก่อตั้งองค์กรชุมชน/กลุ่ม สำเร็จขึ้นมาได้ และได้ให้ภาพของผู้นำไว้ดังนี้

- 1.เป็นผู้มีประวัติการทำงานเพื่อส่วนรวมดีเด่น
- 2.มีความจริงใจที่ปรากฏให้เห็นโดยตลอด
- 3.มีความตั้งใจในการปรับปรุงสภาพชีวิตในหมู่บ้าน
- 4.ได้รับการยอมรับนับถือจากชาวบ้านและมีตำแหน่งการทำงานในส่วนรวมอื่นๆ
- 5.มีความมุ่งมั่นและทัศนคติในการดำรงชีวิตเพื่อชุมชน มีความปรารถนาดีต่อชุมชน
- 6.ได้รับการศึกษาและเคยอยู่ในวัฒนธรรมที่ผ่านการพัฒนา
- 7.มีความสามารถที่จะรวบรวมคนให้เข้ากลุ่มและสามารถถ่ายทอดปัญหาและแสวงหาความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาจากชุมชน
- 8.มีความสามารถในการจัดการและบริหาร

จากการศึกษาพบว่า ความสามารถของผู้นำในด้านต่างๆ ที่มีความเหมาะสมและสามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่สมาชิกในชุมชนจะมีส่วนผลักดันให้การก่อตั้งองค์กรชุมชนกระทำได้เป็นผลสำเร็จ

ธวัช มกรพงษ์ (2538) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชนบท คือการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพึ่งตนเอง ส่วนกลไกสำคัญจะต้องอาศัยผู้นำและองค์กรบริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้นำตามทางการหรือตามธรรมชาติ จะต้องเป็นผู้ที่เข้าถึงชีวิตจิตใจ สภาพปัญหา มีความรู้ สึกร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมเป็นร่วมตาย ทำงานร่วมกับชุมชน เป็นตัวแทนต่อรองประสานประโยชน์กับภายนอกชุมชน มีฐานะพอเพียงต่อการเลี้ยงชีพและครอบครัว ฐานะความเป็นอยู่ไม่แตกต่างจากชาวบ้านมากนัก

ชยันต์ วรรณะภูติ (2531) ได้อธิบายกรอบการศึกษาผู้นำชุมชนในกระบวนการกำหนดกรอบคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยให้แนวคิดเรื่องบทบาทผู้นำในฐานะที่เป็นคนกลางเชื่อมต่อกับโลกภายนอก สร้างเครือข่ายและเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชน ความสัมพันธ์กับผู้ตามในหมู่บ้าน กรณีศึกษาผู้นำของหมู่บ้านไม่เป็นแต่เพียงศึกษาว่าใครเป็นผู้นำแบบเป็นทางการและแบบธรรมชาติ ตลอดจนจนบุคลิกลักษณะ แต่ควรศึกษาฐานอำนาจในหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ของหมู่บ้านกับระบบภายนอก การตัดสินใจของหมู่บ้านในการเลือกผู้นำและการได้มาซึ่งอำนาจ

2.1.4 แนวคิดเรื่องอาชญวิทยากับยาเสพติด (Criminology and Narcotics)

อาชญวิทยา (Criminology) เป็นสาขาวิชาที่มีลักษณะสหวิทยาการ (Multidisciplinary) ที่ว่าด้วยการศึกษาปรากฏการณ์อาชญากรรม (Phenomenon of Crime) พฤติกรรมอาชญากรรม (Criminal Behavior) รวมทั้งปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อปัญหาอาชญากรรม

แนวคิดพื้นฐานในการอธิบายปรากฏการณ์อาชญากรรม อาจจำแนกได้เป็น 2 แนวความคิด กล่าวคือ

1. การอธิบายในเชิงพลังจิตวิญญาณ (Demonological Explanation) ซึ่งเป็นแนวความคิดสมัยโบราณที่ให้ความสำคัญต่อพลังของโลกภายนอกที่ดลบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ใดๆ ขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเพราะอำนาจแห่งภูติผีปีศาจ อำนาจที่อธิบายไม่ได้ ตามแนวความคิดนี้ผู้ประกอบอาชญากรรมก็เพราะแรงดลใจหรือไม่ก็ถูกรอบงำจากสิ่งชั่วร้าย
2. การอธิบายในเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Explanation) ซึ่งเป็นแนวความคิดในยุคต่อมาที่ให้ความสำคัญต่อวัตถุทางกายภาพและโลกแห่งความเป็นจริง

อาชญากรรมด้านยาเสพติด ในที่นี้หมายถึง การละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายอาญา โดยมีบทกำหนดโทษทางอาญาในระดับที่แตกต่างกันตามความรุนแรงและภัยอันตรายต่อสังคมส่วนรวม

2.1.5 แนวคิดการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาด้านยาเสพติด (Criminal Justice)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาด้านยาเสพติด เป็นเรื่องที่มีมุ่งเน้นว่า ทำอย่างไรที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และบรรลุวัตถุประสงค์หลักของระบบยุติธรรมทางอาญา 2 ประการ คือ การควบคุมอาชญากรรม (Control of Crime) และการป้องกันอาชญากรรม (Prevention of Crime)

ในขณะที่การควบคุมอาชญากรรมมุ่งมองไปที่สถานการณ์เฉพาะหน้าและการค้นหาพฤติกรรมอาชญากร แต่การป้องกันอาชญากรรมจะมองไปในอนาคต เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการแก้ไขเอาไว้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตามทั้งสองวัตถุประสงค์นี้มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด

ภายใต้อุดมการณ์ประชาธิปไตย การควบคุมทางอาญาจะต้องคำนึงถึงเสรีภาพส่วนบุคคล และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงหลักการต่อไปนี้ด้วย

1. หลักการปฏิบัติตามกฎหมาย (Due Process of Law)
2. หลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐาน (Fundamental Fairness)
3. หลักความเหมาะสม (Propriety)
4. หลักปราศจากการลงโทษที่โหดร้ายและไม่ปกติ (Free from Cruel and Unusual Punishment)
5. หลักปกป้องคุ้มครองอย่างเสมอภาค (Equal Protection)
6. หลักนิติธรรม (Rule of Law)
7. หลักข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย (Presumption of Innocent)

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีประเด็นปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีลักษณะสองขั้วความคิดอยู่หลายประการด้วยกัน (Dilemmas) กล่าวคือ

1. การปฏิบัติเป็นรูปแบบเดียวกัน (Uniformity) กับการปฏิบัติเป็นแบบรายกรณี (Individualization) ซึ่งโดยปกติแล้วกฎหมายต้องบังคับใช้กับทุกคนอย่างเสมอภาคกัน ในขณะที่อีกแนวความคิดหนึ่งวิพากษ์วิจารณ์โดยประสงศ์ที่จะให้มีการปฏิบัติตามความเหมาะสมและคำนึงถึงสภาพแวดล้อม
2. ทางเลือกที่หลากหลาย (Diversion) กับแนวทางที่เป็นทางการ (Formal Processing) ซึ่งตามแนวความคิดที่หลากหลายจะเน้นความไม่เป็นทางการ มีการจำแนกผู้กระทำผิดเป็นประเภทต่างๆ มีเงื่อนไขที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ส่วนแนวคิดที่ต้องการให้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ในกระบวนการยุติธรรมจะเน้นการลงโทษและการจำคุกระยะยาว
3. ความเป็นวิชาชีพ (Professional) กับการมีส่วนร่วมของพลเมือง (Citizen Involvement) ซึ่งแนวความคิดแรกเชื่อว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และซื่อสัตย์สุจริตถ้าดำเนินการโดยผู้ที่ได้รับการศึกษาและฝึกฝนอบรมมาเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามภายใต้บรรยากาศแห่งความไม่ไว้วางใจกระบวนการยุติธรรม เป็นเหตุให้เกิดกระแสการมีส่วนร่วมของประชาชนกว้างขวางมากขึ้น อย่างเช่นตำรวจบ้านหรืออาสาสมัคร

4. การควบคุมโดยส่วนกลาง (Central Control) กับความเป็นอิสระของท้องถิ่น (Local Autonomy)
5. ความลับ (Secret) กับการเปิดเผย (Openness) ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเน้นความเหมาะสม การปกปิดต่อสาธารณชนและการรักษาความลับแห่งชาติ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งอ้างถึงสิทธิแห่งการรับรู้ข่าวสาร

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การกำหนดให้วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 8(1) แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) เรื่องระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2539 กำหนดให้วัตถุออกฤทธิ์แอมเฟตามีน (Amphetamine) และสารวัตถุออกฤทธิ์อื่นๆ รวม 16 ชนิด เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 60 วัน ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยเริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2539 เป็นต้นไป

2. แผนแม่บทสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (บทที่ 9 แผนด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด)

แผนงานด้านการป้องกัน

1. เป้าหมาย

- 1.1 ประชาชน เด็ก และเยาวชนมีความรู้และตระหนักในพิษภัยของยาเสพติดตลอดจนการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- 1.2 การรวมตัวกันเป็นกลุ่มและร่วมมือกันของประชาชนในชุมชน เพื่อวางแผนและกำหนดมาตรการในการแก้ไขและดูแลปัญหาเสพติดของชุมชน
- 1.3 เพิ่มความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้สามารถเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวสู่ชุมชนต่อไปได้

2. แนวทางในการดำเนินการ

- 2.1 เผยแพร่ความรู้หรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงพิษภัยของยาเสพติด โดยใช้สื่อสารสนเทศทุกรูปแบบ เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับ โดยมุ่งเน้นกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติเป็นพิเศษ
- 2.2 หาแนวร่วมจัดตั้งแกนนำในชุมชนและกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อต่อต้านการใช้และการค้ายาเสพติด โดยใช้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ของตำรวจทั่วราชอาณาจักรมาช่วยเสริม
- 2.3 เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในปัญหาเสพติดในหมู่เจ้าของสถานประกอบการ เจ้าของธุรกิจ เชื้อชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด
- 2.4 ประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดกับทุกๆ หน่วยที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยราชการภายในและภายนอก รวมทั้งองค์กรภาคเอกชนต่างๆ เพื่อร่วมกันรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกชนิด
- 2.5 ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย หรือมีบทลงโทษที่สูงขึ้น เพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดความเกรงกลัวในบทลงโทษที่จะต้องได้รับตามกฎหมาย รวมถึงปรับปรุงวิธีการพิจารณาคดีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 2.6 พัฒนาระบบงานที่รับผิดชอบการวางแผน การสนับสนุน และการติดตามประเมินผลด้านการป้องกันยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีโครงสร้างและบุคลากรเพียงพอที่จะทำงานในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.7 สร้างและพัฒนาวิทยากรด้านการป้องกันยาเสพติดขึ้นในฝ่ายอำนวยการของกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค และตำรวจภูธรจังหวัด ตลอดจนในโรงเรียนตำรวจต่างๆ เพื่อเป็นกำลังในการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดให้กับชุมชนต่างๆ ในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง
- 2.8 เพิ่มระดับความเข้มแข็งในการให้ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดแก่ชุมชนในการปฏิบัติงานของชุดชุมชนสัมพันธ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั่วราชอาณาจักร

แผนงานด้านการปราบปราม

1. เป้าหมาย

- 1.1 สกัดกั้นการลักลอบนำยาเสพติดและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดเข้าภายในประเทศ
- 1.2 ปราบปรามทำลายล้างแหล่งลักลอบปลูกพืชเสพติดและโรงงานผลิตยาเสพติด
- 1.3 สกัดกั้นการลักลอบนำยาเสพติดออกนอกประเทศ และการลำเลียงภายในประเทศ
- 1.4 ปราบปรามนายทุนผู้ให้การสนับสนุน ผู้ค้าส่ง และผู้จำหน่ายยาเสพติดทุกประเภท

2. แนวทางในการดำเนินงาน

- 2.1 ให้ความร่วมมือกับหน่วยปราบปรามยาเสพติดประเทศเพื่อนบ้านที่มีปัญหาเสพติดในด้านการพัฒนาบุคลากร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประสานการปฏิบัติและการวางแผนปฏิบัติการร่วมเพื่อปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด
- 2.2 ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดตำแหน่งนายตำรวจประสานงานด้านยาเสพติดไปประจำในประเทศที่เป็นแหล่งสำคัญในการนำยาเสพติดหรือเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดเข้ามาสู่ประเทศไทย เพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และประสานงานด้านการปราบปรามกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศนั้นๆ พยายามหยุดยั้งมิให้มีการส่งยาเสพติดหรือเคมีภัณฑ์ออกมาสู่ประเทศไทยได้
- 2.3 ประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสำนักงานตำรวจแห่งชาติและภายนอกเพื่อปิดล้อม ตรวจค้นหมู่บ้านสำคัญๆ ที่เป็นแหล่งรวบรวมยาเสพติดหรือมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรงตามแนวชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน
- 2.4 สกัดกั้นการลักลอบนำยาเสพติดและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดเข้าสู่ประเทศตามแนวชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ช่องทางเข้าออกประเทศ จุดผ่านแดนทั้งที่เป็นทางการและมีใช้ทางการตลอดจนจุดนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศและสืบสวนจับกุมการลักลอบนำเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดเข้าไปในพื้นที่ควบคุมตามกฎหมาย
- 2.5 เน้นการสืบสวนจับกุมแหล่งปลูกพืชเสพติด แหล่งผลิตยาเสพติด ขบวนการและข่ายงานการค้ายาเสพติด ผู้ค้ารายใหญ่ นายทุนและผู้มีอิทธิพลหนุนหลัง
- 2.6 สืบสวนพฤติการณ์ข้าราชการ พนักงานรัฐ และนักการเมืองที่มีส่วนพัวพันหรือให้ความคุ้มครองผู้ค้ายาเสพติด
- 2.7 กดดันผู้ผลิต ผู้ค้ายาเสพติด โดยนำมาตราการการดำเนินคดีในข้อหาสมคบกันกระทำความผิด และมาตรการตรวจสอบเพื่อริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาบังคับใช้อย่างเข้มงวด
- 2.8 ประสานการปฏิบัติระหว่างฝ่ายสืบสวน ฝ่ายสอบสวน และฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สินฯ อย่างใกล้ชิดเพื่อให้การดำเนินคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในแต่ละคดีเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถนำตัวผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดมาลงโทษตามกฎหมาย ตลอดจนสามารถยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดมาให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นการทำลายล้างขบวนการค้ายาเสพติดนั้นๆ โดยสิ้นเชิง

- 2.9 สนับสนุนและผลักดันให้กฎหมายต่อต้านการฟอกเงินผ่านการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรัฐสภา จนมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย เพื่อโค่นล้มกลุ่มนายทุนผู้ค้ายาเสพติดให้มีฐานทางการเงินในการค้ายาเสพติดได้ต่อไป
- 2.10 ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามยาเสพติดในลักษณะถาวรขึ้นในทุกจังหวัด กองบังคับการตำรวจนครบาลและสถานีตำรวจนครบาล
- 2.11 ขยายโครงการชุดปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติด โดยให้มีการกึ่งด้านการปราบปรามยาเสพติดเพียงด้านเดียว ลงไปสู่ระดับอำเภอเฉพาะอำเภอที่มีปัญหายาเสพติดรุนแรง โดยกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด จัดให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ การข่าว และการฝึกอบรม
- 2.12 จัดตั้งหน่วยสืบสวนปราบปรามของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ขึ้นในจังหวัดต่างๆ ที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการปราบปรามยาเสพติด โดยให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนปราบปรามแหล่งผลิต ขบวนการขายงานและผู้ค้ารายใหญ่ให้เท่าทันต่อเหตุการณ์
- 2.13 จัดตั้งศูนย์ประสานงานการปราบปรามยาเสพติดขึ้นในภาคต่างๆ อยู่ในความดูแลของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เพื่อใช้เป็นจุดประสานกับเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดของตำรวจภูธรภาค ตำรวจภูธรจังหวัด สถานีตำรวจต่างๆ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- 2.14 ตรวจสอบ จับกุมผู้ค้ายาเสพติดที่มีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงต่อต้านการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้เพื่อลดโอกาสด้านความสูญเสียของฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 2.15 พัฒนาเทคโนโลยี อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสืบสวนหาข่าวให้กับกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ให้มีปริมาณที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพที่เหนือกว่าฝ่ายผู้ค้ายาเสพติด และสามารถให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดอื่นๆ ในสังกัดได้
- 2.16 จัดหาครุภัณฑ์ ยานพาหนะ เครื่องมือเครื่องใช้ สำหรับกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อทดแทนส่วนที่ชำรุดหรือล้าสมัยอย่างสม่ำเสมอ
- 2.17 พัฒนาระบบการสื่อสารของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ทันสมัย สามารถใช้ประโยชน์ในการสืบสวน ปราบปรามได้โดยปราศจากการรั่วไหลของข่าวสาร

- 2.18 พัฒนาศูนย์ปราบปรามยาเสพติดในกองบัญชาการหรือภาค ที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีการดำเนินงานที่เป็นเอกภาพและสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 2.19 จัดหารุภัณฑ์ และอุปกรณ์การสืบสวนให้กับชุดปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดให้ครบถ้วนพอเพียงที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.20 พัฒนางานด้านการข่าวให้เป็นระบบ มีการกำหนดโครงสร้างและการดำเนินการด้านการวิเคราะห์ข่าวให้มีประสิทธิผล
- 2.21 จัดหาอุปกรณ์ไมโครคอมพิวเตอร์ให้กับชุดปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดทุกชุด เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดต่อไปในอนาคต
- 2.22 แสวงหางบประมาณเพื่อใช้เป็นเงินล่อซื้อยาเสพติดให้ตำรวจภูธรภาค ตำรวจภูธรจังหวัด และทุกหน่วยงาน
- 2.23 พัฒนาศักยภาพความสามารถในการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด โดยเพิ่มหน่วยตรวจพิสูจน์ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพิ่มห้องปฏิบัติการสำหรับใช้ในการตรวจพิสูจน์ รวมทั้งการจัดหาเครื่องมือให้เพียงพอที่จะสามารถรองรับปริมาณงานด้านนี้ได้อย่างรวดเร็ว ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี
- 2.24 พัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับให้มีความรู้ ทักษะ และให้เกิดความชำนาญด้านการสืบสวน สอบสวน ป้องกันปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนการตรวจพิสูจน์ยาเสพติด
- 2.25 พัฒนาวิทยาการปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้บุคลากรด้านการปราบปรามยาเสพติดมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.26 เพิ่มความเข้มแข็งในการปฏิบัติตามแผนปราบปรามผู้เสพสารแอมเฟตามีนในขณะจับขัง รอยนต์ กรมตำรวจ พ.ศ. 2537 ให้มากขึ้น โดยเฉพาะการคุ้มครองสืบสวนของผู้จับขัง รอยนต์บรรทุกและรอยนต์โดยสาร
- 2.27 ในการจัดทำแผนปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดประจำปี ให้มีการกำหนดเป้าหมายที่สามารถวัดได้ให้ชัดเจน และมีการติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อปรับแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผน
- 2.28 ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรม อาทิเช่น ศาล อัยการ ราชทัณฑ์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกรม

วิทยาศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

- เพื่อสกัดกั้นมิให้ยาเสพติดทุกประเภทขยายตัวระบอบไปยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรของชาติ
- เพื่อลดปัญหาเสพติดในประเทศไทย ทั้งในด้านการเป็นประเทศผู้ผลิต ประเทศส่งผ่าน และประเทศผู้ใช้จ่ายยาเสพติด โดยพยายามใช้มาตรการในเชิงรุกเพื่อแก้ไขปัญหา
- เพื่อนำไปศึกษาผู้ติดยาเสพติดและสารเสพติดภายในขอบเขตของความรับผิดชอบ

2.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายมาตรการนโยบายที่เกี่ยวกับสารเสพติดประเภทแอมเฟตามีน (ยาบ้า)

ก. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุนิคใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน คม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยามีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมตลอดถึง พืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมาย ว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูปสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุด้วย

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จำย แจก แลกเปลี่ยน ให้

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

“เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด

“ติดยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า เสพเป็นประจำติดต่อกันและตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องพึ่งยาเสพติดให้โทษ โดยสามารถตรวจพบสภาพเช่นนั้นได้ตามหลักวิชาการ

“การบำบัดรักษา” หมายความว่า การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งรวมตลอดถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพและการติดตามผลหลังการบำบัดรักษาด้วย

“สถานพยาบาล” หมายความว่า โรงพยาบาล สถานพยาบาล สถานพักฟื้นเฉพาะที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นสถานที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

“เภสัชกร” หมายความว่า ผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้นหนึ่งในสาขาเภสัชกรรม

“ตำรับยา” หมายความว่า สูตรของสิ่งปรุงรรมี่จะมีรูปลักษณะใดที่มียาเสพติดให้โทษรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้ รวมทั้งยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นวัตถุดิบหรือรูปทางเภสัชกรรมซึ่งพร้อมที่นำไปใช้แก่คนหรือสัตว์ได้

“ผู้รับอนุญาต” หมายความว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้อนุญาต” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 6 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตรา ตามบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่น กับออกประกาศ ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศนี้เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา 7 ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

- (1) ประเภท ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)
- (2) ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ฝิ่นยา (Medicinal Opium)
- (3) ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับยาและมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
- (4) ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)
- (5) ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึง ประเภท 4 เช่น กัญชา ฝิ่นกระท่อม

ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศระบุชื่อยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 8

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า ฝิ่นยา (Medicinal Opium) หมายถึงฝิ่นที่ได้ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่งโดยมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในทางยา

มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เว้นแต่การมีไว้ในครอบครองในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการตามที่รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นหนังสือเฉพาะราย หรือเฉพาะกรณีความเห็นสมควร

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่า ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

มาตรา 57 ห้ามมิให้ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 5

มาตรา 65 ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

มาตรา 66 ผู้ใดจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต

มาตรา 67 ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณ คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงยี่สิบกรัมโดยไม่ได้รับอนุญาตมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

มาตรา 91 ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57 หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 58 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหนึ่งแสนบาท

การกำหนดให้วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1

อาศัยอำนาจตามความในความมาตร 6 และมาตรา 8 (1) แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2539 กำหนดให้วัตถุออกฤทธิ์แอมเฟตามีน (Amphetamine) และสารวัตถุออกฤทธิ์อื่น ๆ รวม 16 ชนิด เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 60 วันถัดจากวัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2539 เป็นต้นไป

เปรียบเทียบข้อหาและอัตราโทษ (เฉพาะที่สำคัญ)

เพื่อให้เห็นความแตกต่างในเรื่องโทษที่ผู้กระทำความผิดในเรื่องยาบ้าจะได้รับในข้อหาเดียวกัน ตาม พรบ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงเปรียบเทียบกับโทษ ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงให้ยาบ้าเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1 เช่นเดียวกับเฮโรอีน จึงขอสรุปเปรียบเทียบข้อหาและอัตราโทษที่สำคัญ ดังนี้ (อรรถพ ลิขิต จิตตะ, 2539 : 10-11)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พ.ต.ท. จุลจรัส ลิ้มถาวร (2541) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจ : กรณีศึกษาจังหวัดลำพูน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัจจัยทางด้านกฎหมายและปัจจัยทางด้านแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) ได้ส่งผลด้านดีต่อการดำเนินการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ในส่วน of ปัจจัยแวดล้อมที่เป็นข้าราชการที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและทหาร กลุ่มการเมือง นักธุรกิจ พ่อค้า ผู้ประกอบการบางรายในท้องถิ่น ส่วนเป็นปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินการปราบปรามยาบ้าทั้งสิ้น ยกเว้นปัจจัยแวดล้อมที่เป็นเจ้าของบ่อนผู้มีอิทธิพล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าส่งผลด้านไม่ได้อย่างมากต่อการดำเนินการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำหรับการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านการปราบปรามยาบ้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ผ่านมาในช่วงปี พ.ศ. 2539-2540 พบว่า ประสิทธิภาพในการปราบปรามยาบ้าได้ผลเพิ่มมากขึ้น แต่ปัญหาการผลิตและค้ายาบ้ายังคงดำรงอยู่ เพราะแม้มีการจับกุมปราบปรามผู้ผลิตและกลุ่มผู้ค้าเก่าได้จำนวนมาก แต่กลุ่มผู้ค้าใหม่ก็เกิดขึ้นอีกจำนวนมาก และที่สำคัญคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนได้เสียในผลประโยชน์ที่เกิดจากการค้ายาบ้าด้วย

เศรษฐา เศรษฐีธร (2541) ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้นำองค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดบนพื้นที่สูง : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหนองหอยเก่า อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเสริมสร้างความแข็งแกร่งและแรงต้านทานของชุมชนชาวเขาต่อการแก้ไข ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง แนวคิดนี้เน้นที่การนำ “องค์กรชุมชน” และการปรับบทบาทและวิสัยทัศน์ของผู้นำชุมชนในการดำเนินการแก้ไข ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ การกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงสภาพ ปัญหาาร่วมกันของชุมชน โดยการแสดงบทบาทผู้นำชุมชนในทุกรูปแบบ เพื่อให้สมาชิกของชุมชนยอมรับด้วยตนเองว่าปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาของชุมชนที่จะต้องร่วมกันเข้าจัดการแก้ไขอย่างเป็นกระบวนการ และใช้เทคนิควิธีที่คิดค้นขึ้นเองตามความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เหมาะสม โดยมีความร่วมมือสนับสนุนและประสานงานของหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนด้วย

นวน้อย ตริรัตน์ (2539) ศึกษาเรื่องการค้ายาเสพติด ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง พบว่าจากการสำรวจเพื่อประมาณการผู้ติดยาเสพติดของสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI) ในปี พ.ศ. 2536 ประเทศไทยมีผู้ติดยาบ้าประมาณ 275,965 คน โดยกลุ่มที่มีการเสพยาบ้ามากที่สุดได้แก่ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเกษตรกร มีถึงร้อยละ 65.6 กลุ่มรองลงมา ได้แก่ ชุมชนแออัด ร้อยละ 6.6 สำหรับคนขับรถบรรทุกซึ่งในอดีตเชื่อว่าเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดของการเสพยาบ้า นั้น จากการสำรวจพบว่ามีเพียงร้อยละ 5.9 เท่านั้น

เรื่องยาบ้ากำลังเป็นเรื่องที่มีการกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลาย เมื่อมีการเปิดเผยถึงสถิติการแพร่ระบาดของยาบ้าตามสถานศึกษาในส่วนของกรุงเทพฯ ที่มีมากกว่า 420 โรงเรียนและเมื่อมีการตั้งหน่วยเฉพาะกิจในการปราบปรามอาชญากรรมและการแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกประเภทพบว่าระหว่างวันที่ 18-24 สิงหาคม 2538 รวม 7 วัน สามารถจับกุมคดียาเสพติดได้ 3,435 คดี มีผู้ต้องหา 3,735 คน และจับกุมของกลางได้หลายล้านเม็ด (มติชน, 28 สิงหาคม 2538)

ลักษณะประการหนึ่งของผู้ติดยาบ้าที่แตกต่างจากการเสพติดประเภทอื่นๆ คือ มีสาเหตุมาจากการทำงานกล่าวคือ เพื่อให้สามารถทำงานได้มากขึ้นในชั่วโมงที่ยาวนาน ดังนั้นผู้ติดยาบ้าจึงเป็นกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน ได้แก่ เกษตรกร กรรมกรก่อสร้าง และคนขับรถบรรทุกดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นจึงพบว่ากลุ่มผู้เสพยาบ้าจำนวนหนึ่งคิดว่ายาบ้าไม่ใช่ยาเสพติด แต่เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องรับประทานเพื่อช่วยให้ทำงานได้นานและทันกับเวลา ผู้ใช้ยาบ้ายังเห็นว่า ถ้าตนไม่ใช้ยาบาก็จะทำให้วังงและหลับในเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย กลุ่มคนเหล่านี้คิดว่าตนเป็น “ผู้เสพยาบ้า” ไม่ใช่ “ผู้ติดยาบ้า”

แอมเฟตามีน นำเข้ามาครั้งแรกโดยบริษัท Burough Wellcome โดยมีชื่อเรียกว่า Methedrine จะมีสัญลักษณ์หัวม้าอยู่บนเม็ด ยา และมีคำว่า “London” ติดอยู่ด้วยซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อเรียกว่า ยาม้า หรือบางคนเรียกว่า ยาชยัน เพราะรับประทานแล้วทำให้มีอากาศคล่องแคล่วว่องไว ชยันทำงาน ไม่วังงซึม โดยที่ยาบ้าหรือยาบ้าในระยะแรกจะมีสารชนิดเดียวผสมอยู่ คือ สารแอมเฟตามีน ปัจจุบันสารชนิดนี้เป็นสารที่กระทรวงสาธารณสุขสั่งห้ามจำหน่ายอย่างเด็ดขาดและถูกระบุเป็นยาเสพติดให้โทษ จึงได้มีการเปลี่ยนส่วนผสมยาบ้าโดยเพิ่มสารอื่นเข้าไปแทนสารที่ค้นพบ มีทั้งคาเฟอีนและอีเฟดรีน

คาเฟอีนและโดยเฉพาอย่างยิ่งอีเฟดรีน เริ่มเข้ามามีบทบาททดแทนแอมเฟตามีน ตั้งแต่ในช่วง พ.ศ. 2523-2524 โดยได้มีการผลิตหัวเชื้อยาบ้าขึ้นมา ส่วนสารอีเฟดรีนนั้นจะลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศ เพราะไม่สามารถผลิตได้ในประเทศไทย โดยในระยะแรกได้มีการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากจีนและฮ่องกง เพื่อผลิตหัวเชื้อยาและขายตัวยาต่อไปยังผู้ผลิตเป็นเม็ด

จากการวิเคราะห์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบว่ายาบ้า แต่ละชนิดมีตัวยาสสำคัญแตกต่างกันไปอาจมีตัวยาสสำคัญเพียงตัวเดียวหรือผสมกันอยู่หลายตัว โดยทั่วไปจะพบสารเคมีดังกล่าวนี้คือ แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน คาเฟอีน อีเฟดรีน เพนเอซิลีน และอีโอทลีน โดยจะพบคาเฟอีนและ

อีเฟดรีนมากที่สุด เนื่องจากมีราคาถูกและหาได้ง่าย ความแตกต่างของสารที่ผสมมีผลให้ราคาของยาบ้าแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ยาในกลุ่มนี้ทั้งหมดจะออกฤทธิ์กระตุ้นการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางได้ทำนองเดียวกันกับแอมเฟตามีนและอนุพันธ์ของแอมเฟตามีนแต่ความรุนแรงและอาการข้างเคียงจะแตกต่างกันไป

การลักลอบนำเข้าสารอีเฟดรีนเพื่อผลิตหัวเชื่อมียู่ 3 จุดใหญ่ๆ ได้แก่ จุดนำเข้าที่ทำเรือคลองเตย จุดนำเข้าตามแนวชายแดนไทย-พม่า ทางด้านตรงข้ามจังหวัดเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน และจุดนำเข้าทางชายฝั่งทะเลตะวันออกและภาคกลางตอนล่างทางด้านจังหวัดตราด สมุทรสาคร โดยจุดนำเข้าที่ทำเรือคลองเตยน่าจะเป็นจุดที่มีจำนวนมากที่สุด อย่างไรก็ตามจุดด้านชายแดนไทยพม่า เริ่มทวีความสำคัญขึ้นเพราะปรากฏว่าจีนตอนใต้สามารถผลิตสารอีเฟดรีนได้อย่างมากมาย และกลายเป็นแหล่งส่งออกสารอีเฟดรีนที่สำคัญ

สามารถ สิทธิสาร (2538) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง จากการศึกษาพบว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดในปัจจุบันได้แพร่ขยายเข้าสู่สถานศึกษา เนื่องจากปัญหาครอบครัวที่แตกแยกขาดความอบอุ่น ประกอบกับความอยากรู้อยากทดลอง การถูกชักชวน อารมณ์ชั่ววูบ และขาดความยั้งคิด มีความกดดันทางจิตใจ คับข้องใจ ถูกบังคับให้ทำ และเลียนแบบจากรายการวิทยุ โทรทัศน์